

Απόψεις εκπαιδευτικών για τις ερευνητικές εργασίες στο Λύκειο με θέματα Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης

Γωγάκη Ηλιάννα¹, Παπαβασιλείου Βασίλης²

1. Εκπαιδευτικός, απόφοιτη του ΠΜΣ «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση» του Τμήματος Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού,

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

psemper12006@aegean.gr

2. Λέκτορας του Τμήματος Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

vrapavasileiou@rhodes.aegean.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία μελετά τις «ερευνητικές εργασίες» (project) στο Λύκειο, οι οποίες αποτελούν έναν νέο θεσμό εκπαίδευσης που δεν έχει διερευνηθεί ακόμα για τα αποτελέσματά του. Σκοπός της είναι η διερεύνηση των απόψεων και των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των λυκείων της Ρόδου, γενικότερα για τις «ερευνητικές εργασίες» και ειδικότερα για τα θέματα που εντάσσονται στον άξονα «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη». Η έρευνα διενεργήθηκε κατά το διάστημα Ιανουαρίου – Μαΐου 2014, ήταν επιτόπια και ως βασική μέθοδος επιλέχθηκε η μελέτη περίπτωσης έχοντας ως κύριο μεθοδολογικό εργαλείο την ημιδομημένη συνέντευξη. Από τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας προκύπτει ότι οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τις ερευνητικές εργασίες είναι στην πλειονότητά τους θετικές, αν και σε μεγάλο ποσοστό δηλώνουν ότι δεν συμμετέχουν, επειδή το επιλέγουν οι ίδιοι, αλλά η ανάθεση γίνεται αναγκαστικά. Τα θέματα των ερευνητικών εργασιών που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί της Ρόδου να υλοποιήσουν, συνήθως δεν σχετίζονται με το περιβάλλον και την αειφορία, ενώ δηλώνουν ότι οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τόσο στο σχεδιασμό, όσο και την υλοποίηση είναι πολλές.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ερευνητικές εργασίες στο Λύκειο

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αειφορία, Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη, Ερευνητικές εργασίες

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σχέση της εκπαίδευσης και της κοινωνικής πραγματικότητας είναι αμφίδρομη και η δυναμική της εξαρτάται από τις δυνατότητες συνεχούς προσαρμογής του εκπαιδευτικού συστήματος στις κοινωνικές προκλήσεις (Reid, 2002). Η διαμόρφωση ενός σχολείου ανοιχτού στην κοινωνία και τα προβλήματά της, συνεπάγεται την αποτελεσματική συνεργασία εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών με τους τοπικούς

φορείς, καθώς το σχολείο δεν μπορεί να είναι ένα απομονωμένο από τις κοινωνικές εξελίξεις (Ανδρεαδάκης, Πιταροκοίλης & Ξανθάκου, 2011).

Η εκπαίδευση, σε όλες τις μορφές της, θεωρείται ο θεμελιώδης παράγοντας για την επίτευξη των στόχων της αειφόρου ανάπτυξης (Huckle, 1999). Το πέρασμα προς την αειφορία προϋποθέτει την υιοθέτηση ενός νέου εκπαιδευτικού παραδείγματος δημοκρατικού, συμμετοχικού, συνεργατικού, βιωματικού, συστημικού, κριτικού, και δημιουργικού (Αγγελίδου & Τσιλιμένη, 2009· Φλογαίτη, 2011). Στη σύγχρονη εποχή οι έννοιες της αειφορίας και της αειφόρου ανάπτυξης, καθώς και η διασύνδεση τους με το σημερινό σχολείο συνιστούν σημαντικές παραμέτρους στον προσδιορισμό των περιβαλλοντικών και παιδαγωγικών προσεγγίσεων για την επίτευξη αειφόρου μέλλοντος (Δημητρίου, 2009).

Το Λύκειο αποτελεί την πιο κατάλληλη βαθμίδα της Γενικής Εκπαίδευσης για συστηματική και ολοκληρωμένη εφαρμογή της Βιωματικής – Επικοινωνιακής διδασκαλίας, όπου η συνειδητή συμμετοχή των μαθητών/τριών και η αυτονομία δράσης τους θα έρθουν ως επιστέγασμα σε μια προσπάθεια που θα ξεκινήσει από το Νηπιαγωγείο (Χρυσσαφίδης, 2006).

Το Νέο Λύκειο επέλεξε ανάμεσα από τις ποικίλες μορφές σχεδίων εργασίες που υλοποιούνται σε διεθνή επίπεδο, τα ερευνητικής κατεύθυνσης (Inquiry Learning/ Projects) και τους έδωσε τον όρο «Ερευνητικές Εργασίες» (ΥΠΕΠΘ, 2013). Θεσμοθετήθηκαν από τον Σεπτέμβριο του 2011 ως διακριτή ενότητα του υποχρεωτικού προγράμματος του Νέου Λυκείου (ΥΠΑΜΘ, 2011). Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση εργασιών τέτοιου είδους, είναι απόλυτα σύμφωνη με τις σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις και με τις πρακτικές που εφαρμόζονται εδώ και πολλά χρόνια σε άλλες χώρες. Οι Ερευνητικές Εργασίες αντιλαμβάνονται τους μαθητές/τριες ως μικρούς «διανοούμενους», «επιστήμονες» και «ερευνητές» που συνεργάζονται αρμονικά και προσεγγίζουν εμπειρικά, βιωματικά και ερευνητικά τη σχολική γνώση μέσα από δραστηριότητες και δράσεις διεπιστημονικής φύσης. Απώτερος στόχος είναι με τη χρήση σύγχρονων παιδαγωγικών μεθόδων και την αξιοποίηση εκπαιδευτικών υλικών και ψηφιακών εργαλείων η ανακάλυψη της γνώσης από το μαθητή/τρια: «Μαθαίνω πώς να μαθαίνω» (Ματσαγγούρας, 2011).

Τα θέματα των ερευνητικών εργασιών θα πρέπει να εμπίπτουν σε έναν από τους παρακάτω κύκλους: α) «Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές Επιστήμες», β) «Τέχνη και Πολιτισμός», γ) «Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες, Τεχνολογία και Ανάπτυξη», δ) «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» ή και ε) από τους επαγγελματικούς τομείς που λειτουργούν στο ΕΠΑ.Λ. (ΥΠΕΠΘ, 2013).

Οι ερευνητικές εργασίες συνιστούν μια εκπαιδευτική διαδικασία που προωθεί την ενεργητική και βιωματική μάθηση (Papavasileiou 2009· Papadomarkakis, 2011). Αποτελούν μια μορφή ομαδικής διδασκαλίας όπου μαθητές και εκπαιδευτικοί, συμμετέχουν ενεργά, και η πορεία της διαμορφώνεται από όλους τους συμμετέχοντες. Πρόκειται για μια ανοιχτή, ελεύθερη διαδικασία μάθησης, τα όρια της οποίας δεν είναι αυστηρά καθορισμένα, αλλά διαμορφώνονται από τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων και από τις καταστάσεις που ανακύπτουν κάθε φορά. Ο εκπαιδευτικός, έχει ρόλο διακριτικό, καθοδηγητικό – συμβουλευτικό, χωρίς ιδιαίτερες παρεμβάσεις, αλλά πολύ σημαντικό (Παπαδομαρκάκης κ.ά., 2010).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση των απόψεων και των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των λυκείων της Ρόδου, γενικότερα για τις «ερευνητικές εργασίες» και ειδικότερα για τα θέματα που εντάσσονται στον άξονα «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη». Τα διερευνητικά ερωτήματα έχουν διατυπωθεί σε στενή συνάφεια με τους στόχους της έρευνας και αναφέρονται στις απόψεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τις ερευνητικές εργασίες γενικά, αλλά και ειδικότερα για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των ερευνητικών εργασιών, για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί, για τους λόγους που τους οδηγούν στην επιλογή υλοποίησης ερευνητικών εργασιών και πιο συγκεκριμένα, για την επιλογή υλοποίησης θεμάτων που εντάσσονται στον άξονα «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη».

Για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας ως κατάλληλη μέθοδος επιλέχθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη (Cohen, Manion & Morrison, 2007: 449). Πριν την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων, αποφασίστηκε η υλοποίηση πιλοτικής εφαρμογής σε 4 εκπαιδευτικούς, 2 άνδρες και 2 γυναίκες, με τυχαία επιλογή. Αυτό που εντοπίσαμε, κατά την πραγματοποίηση των πιλοτικών συνεντεύξεων, ήταν ότι κάποιες ερωτήσεις έπρεπε να δοθούν με περισσότερη σαφήνεια. Έτσι προχωρήσαμε στη διόρθωση της διατύπωσης κάποιων ερωτήσεων για την υλοποίηση της τελικής συνέντευξης.

Η συγκεκριμένη έρευνα είναι μια συγχρονική, επιτόπια έρευνα με δειγματοληπτικό χαρακτήρα. Η συνέντευξη περιλαμβάνει ανοικτές ερωτήσεις, στις οποίες γίνεται «ανάλυση περιεχομένου» για τη μετατροπή των ποιοτικών δεδομένων σε ποσοτικά. Ως ερευνητική περιοχή επιλέχθηκε η πόλη της Ρόδου και ως πληθυσμός αναφοράς ορίστηκαν οι εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που υλοποιούν ερευνητικές εργασίες στα Λύκεια της Ρόδου. Το τελικό δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 35 εκπαιδευτικοί της Α΄ και Β΄ Λυκείου, τριών Λυκείων της πόλεως Ρόδου (1^{ου}, 3^{ου}, και 4^{ου}), που υλοποίησαν ερευνητικές εργασίες (project), κατά τα σχολικά έτη 2012-2013 και 2013-2014.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μετά τη συλλογή και την επεξεργασία των δεδομένων, έγινε ανάλυση του περιεχομένου των απαντήσεων που δόθηκαν και προέκυψαν σημαντικά αποτελέσματα.

Πίνακας 1: Κατανομή συχνοτήτων των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος, στην ερώτηση σχετικά με το αν είναι θετικός ή αρνητικός ο θεσμός των ερευνητικών εργασιών

	f	f%
Θετικός	21	60%
Αρνητικός	6	17%
Πρέπει να αλλάξει	8	23%

Στον πίνακα 1, παρουσιάζεται η κατανομή συχνοτήτων των απαντήσεων του ερευνητικού δείγματος των εκπαιδευτικών στην ερώτηση σχετικά με τις ερευνητικές εργασίες. Από τα δεδομένα του πίνακα προκύπτει ότι από τους 35 εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην συνέντευξη, οι 21 (ή 60% σε ποσοστό) έχουν θετική άποψη,

οι 8 (ή σε ποσοστό 23%) πιστεύουν ότι πρέπει να αλλάξει ο θεσμός και οι 6 (ή 17% σε ποσοστό) έχουν αρνητική άποψη.

Η επόμενη ερώτηση διερευνά αν είναι προσωπική επιλογή των εκπαιδευτικών να συμμετέχουν στον σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας ερευνητικής εργασίας. Από τα δεδομένα προκύπτει ότι από τους 35 εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην συνέντευξη, οι 21 (ή 60% σε ποσοστό) αναφέρουν ότι δεν είναι προσωπική τους επιλογή ενώ οι 14 (ή 40% σε ποσοστό) ότι είναι προσωπική τους επιλογή. Στην ερώτηση που ακολουθεί σχετικά με το αν η συμμετοχή τους στις ερευνητικές εργασίες γίνεται με σκοπό την συμπλήρωση του ωραρίου τους, προκύπτουν αντίστοιχα ποσοστά. Οι 21 (ή 60% σε ποσοστό) απάντησαν ότι συμμετέχουν με σκοπό την συμπλήρωση του ωραρίου τους και οι 14 (ή 40% σε ποσοστό) απάντησαν αρνητικά.

Πίνακας 2: Κατανομή συχνοτήτων των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος, στην ερώτηση σχετικά με τα πλεονεκτήματα των ερευνητικών εργασιών

	f	f%
Ομαδικότητα	11	31%
Οι μαθητές μαθαίνουν να ερευνούν	26	74%
Οι μαθητές συνεργάζονται μεταξύ τους	24	69%
Ανακαλύπτουν ταλέντα	12	34%
Έρχονται σε επαφή με νέους μεθόδους έρευνας και διδασκαλίας	12	34%
Οι μαθητές χαλαρώνουν	4	11%
Ευχάριστη διαδικασία μάθησης	8	23%
Ενδυνάμωση σχέσεων μαθητών-καθηγητή	1	3%
Δεν έχει πλεονεκτήματα	1	3%
Ανάδειξη ικανοτήτων "αδύναμων" μαθητών	2	6%
Κοινωνικοποίηση των μαθητών	2	6%
Ανάδειξη ηγετικών και οργανωτικών ικανοτήτων των μαθητών	1	3%
Έντονο ενδιαφέρον από τους μαθητές	6	17%

Σχετικά με τα πλεονεκτήματα των ερευνητικών εργασιών, από τα δεδομένα του πίνακα 2 προκύπτει ότι από τους 35 εκπαιδευτικούς του ερευνητικού δείγματος οι 26 (ή 74% σε ποσοστό) αναφέρουν ότι οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να ερευνούν, οι 24 (ή 69% σε ποσοστό) ότι οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να συνεργάζονται μεταξύ τους, οι 12 (ή 34% σε ποσοστό) ότι ανακαλύπτουν ταλέντα, οι 12 (ή 34% σε ποσοστό) ότι έρχονται σε επαφή με νέους μεθόδους έρευνας και διδασκαλίας, οι 11 (ή 31% σε ποσοστό) πιστεύουν ότι πλεονέκτημα της μεθόδου συνιστά η ομαδικότητα, οι 8 από τους 35 (ή 23% σε ποσοστό) ότι είναι μια ευχάριστη διαδικασία μάθησης, οι 6 από τους 35 (ή 17% σε ποσοστό) θεωρούν το έντονο ενδιαφέρον που εκδηλώνεται από τους μαθητές, οι 4 από τους 35 (ή 11% σε ποσοστό) ότι οι μαθητές χαλαρώνουν, οι 2 (ή 6% σε ποσοστό) θεωρούν πλεονέκτημα την ανάδειξη ικανοτήτων των «αδύναμων» μαθητών, οι 2 (ή 6% σε ποσοστό) θεωρούν πλεονέκτημα ότι οι μαθητές κοινωνικοποιούνται, 1 εκπαιδευτικός (ή 3% σε ποσοστό) την ενδυνάμωση σχέσεων μαθητών – καθηγητή, 1 εκπαιδευτικός (ή 3% σε ποσοστό) υποστηρίζει ότι δεν έχει πλεονεκτήματα και 1 εκπαιδευτικός (ή 3% σε ποσοστό) θεωρεί την ανάδειξη ηγετικών και οργανωτικών ικανοτήτων των μαθητών/τριών.

Πίνακας 3: Κατανομή συχνοτήτων των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος, στην ερώτηση σχετικά με τα μειονεκτήματα των ερευνητικών εργασιών

	f	f%
Περιορισμένος χρόνος (στενά χρονικά πλαίσια)	25	71%
Έλλειψη βιβλιογραφίας	14	40%
Αδυναμία Εκπαιδευτικών	12	34%
Έλλειψη Υποδομών	19	54%
Αξιολόγηση με βαθμό	10	29%
Έλλειψη Επιμόρφωσης	18	51%
Οι μαθητές δεν μπορούν πάντα να επιλέξουν το θέμα που τους ενδιαφέρει	5	14%
Οι μαθητές αδιαφορούν	8	23%
Άκριτη αντιγραφή πληροφοριών	3	9%
Δεν έχει μειονεκτήματα	1	3%
Μεγάλος αριθμός μαθητών για την υλοποίηση μιας ερευνητικής εργασίας	2	6%

Σχετικά με τα μειονεκτήματα των ερευνητικών εργασιών, από τα δεδομένα του πίνακα 3, προκύπτει ότι από τους 35 εκπαιδευτικούς οι 25 (ή 71% σε ποσοστό) αναφέρουν ότι ο χρόνος είναι περιορισμένος, οι 19 (ή 54% σε ποσοστό) την έλλειψη υποδομών, οι 18 (ή 51% σε ποσοστό) την έλλειψη επιμόρφωσης, οι 14 (ή 40% σε ποσοστό) την έλλειψη βιβλιογραφίας, οι 12 (ή 34% σε ποσοστό) την αδυναμία των εκπαιδευτικών, οι 10 (ή 29% σε ποσοστό) την αξιολόγηση με βαθμό, οι 8 (ή 23% σε ποσοστό) ότι οι μαθητές/τριες αδιαφορούν, οι 5 (ή 14% σε ποσοστό) ότι οι μαθητές/τριες δεν μπορούν να επιλέξουν το θέμα που τους ενδιαφέρει, οι 3 (ή 9% σε ποσοστό) αναφέρουν ότι γίνεται στεγνή αντιγραφή πληροφοριών, οι 2 (ή 6% σε ποσοστό) τον μεγάλο αριθμό των μαθητών/τριών για την υλοποίηση μιας ερευνητικής εργασίας και 1 εκπαιδευτικός (ή 3% σε ποσοστό) αναφέρει ότι η μέθοδος αυτή δεν έχει μειονεκτήματα.

Πίνακας 4: Κατανομή συχνοτήτων των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος, στην ερώτηση σχετικά με το ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει κάποιος εκπαιδευτικός κατά την υλοποίηση μιας ερευνητικής εργασίας

	f	f%
Έλλειψη Υποδομών	34	97%
Έλλειψη Συνεργασίας με ΥΠΕΠΘ	9	26%
Δυσκολία Συνεργασίας ανάμεσα σε Συναδέλφους	13	37%
Έλλειψη Καθοδήγησης	14	40%
Αδιαφορία των Μαθητών	15	43%
Έλλειψη Απαιτούμενου Χρόνου	21	60%
Ο Μεγάλος αριθμός μαθητών που συμμετέχουν	4	11%
Απουσία παιδαγωγικών γνώσεων	19	54%
Έλλειψη Χρημάτων	5	14%

Στον πίνακα 4, παρουσιάζονται οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν κατά την υλοποίηση μιας ερευνητικής εργασίας. Από τα δεδομένα του πίνακα προκύπτει ότι από τους 35 εκπαιδευτικούς οι 34 (ή 97% σε ποσοστό) αναφέρουν την έλλειψη υποδομών, οι 21 (ή 60% σε ποσοστό), την έλλειψη απαιτούμενου χρόνου, οι 19 (ή 54% σε ποσοστό) την απουσία παιδαγωγικών

γνώσεων, οι 15 (ή 43% σε ποσοστό) την αδιαφορία των μαθητών/τριών, οι 14 (ή 40% σε ποσοστό) την έλλειψη καθοδήγησης, οι 13 (ή 37% σε ποσοστό) την δυσκολία συνεργασίας ανάμεσα σε συναδέλφους, οι 9 (ή 26% σε ποσοστό) την έλλειψη συνεργασίας με το ΥΠΕΠΘ, οι 5 (ή 14% σε ποσοστό) την έλλειψη χρημάτων και οι 4 (ή 11% σε ποσοστό) το μεγάλο αριθμό των μαθητών/τριών.

Πίνακας 5: Κατανομή συχνοτήτων των απαντήσεων των εκπαιδευτικών του δείγματος στην ερώτηση σχετικά με την επιλογή ερευνητικών εργασιών με θέματα περιβάλλοντος και αειφορίας

	f	f%
Ναι, γιατί μ' αφορά	3	9%
Ναι, γιατί έχω τις απαιτούμενες γνώσεις	2	6%
Ναι, γιατί μ' ενδιαφέρει το συγκεκριμένο θέμα	9	26%
Όχι, γιατί δεν μ' αφορά	6	17%
Όχι γιατί δεν έχω τις απαιτούμενες γνώσεις	10	29%
Όχι γιατί δεν μ' ενδιαφέρει το συγκεκριμένο θέμα	4	11%
Όχι γιατί η μέθοδος αυτή δεν είναι κατάλληλη για αυτόν τον κύκλο	1	3%

Στην ερώτηση σχετικά με το αν επιλέγουν ερευνητικές εργασίες που σχετίζονται με το περιβάλλον και την αειφορία, οι 14 (ή 40% σε ποσοστό) απάντησαν θετικά, ενώ οι 21 (ή 60% σε ποσοστό) αρνητικά. Πιο αναλυτικά, οι 10 (ή 29% σε ποσοστό) δεν επιλέγουν, γιατί δεν έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις, οι 6 (ή 17% σε ποσοστό), επειδή δεν τους αφορά το θέμα και οι 4 (ή 11% σε ποσοστό) ότι δεν επιλέγουν γιατί δεν τους ενδιαφέρει το θέμα. Αντίθετα, οι 9 (ή 26% σε ποσοστό) απάντησαν θετικά, γιατί τους ενδιαφέρει το συγκεκριμένο θέμα, οι 3 (ή 9% σε ποσοστό) ότι επιλέγουν, γιατί τους αφορά, οι 2 (ή 6% σε ποσοστό) ότι επιλέγουν, επειδή έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις και 1 εκπαιδευτικός (ή 3% σε ποσοστό) ότι δεν επιλέγει, γιατί δεν θεωρεί «κατάλληλη την μέθοδο αυτή γι' αυτόν τον κύκλο».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας δεν μπορούν να γενικευτούν, ωστόσο, μπορούν να αποτελέσουν αφετηρία για γενικότερο προβληματισμό και κριτική επεξεργασία, στο πλαίσιο των ερευνητικών προσπαθειών οι οποίες μελετούν το θεσμό των ερευνητικών εργασιών (project) στο λύκειο, ο οποίος προσεγγίζει με σύγχρονα παιδαγωγικά μέσα τη σχολική γνώση.

Οι απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τις ερευνητικές εργασίες, όπως συνάγεται από τα αποτελέσματα της έρευνας μας, ήταν στην πλειονότητά τους θετικές. Από τους εκπαιδευτικούς του δείγματος, οι περισσότεροι εξέφρασαν θετική άποψη για τη χρησιμότητα του νέου εκπαιδευτικού θεσμού. Ωστόσο, κάποιοι άλλοι, είναι επιφυλακτικοί, καθώς δηλώνουν ότι σε θεωρητικό επίπεδο ο θεσμός είναι πολύ καλός, αλλά δυστυχώς δεν μπορεί να λειτουργήσει στα σχολεία μας, αφού οι μαθητές/τριες αλλά και αρκετοί εκπαιδευτικοί δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι γι' αυτό τον τρόπο εργασίας. Υπήρχε, επίσης, μια άλλη μικρή ομάδα εκπαιδευτικών οι οποίοι υποστήριξαν ότι γενικά η άποψή τους είναι θετική, αλλά κάποια πράγματα πρέπει να αλλάξουν, γι' αυτό και προτείνουν συγκεκριμένες βελτιώσεις με απώτερο στόχο να λειτουργήσει ο θεσμός καλύτερα.

Ενώ απαραίτητη προϋπόθεση για να λειτουργήσει θετικά ένα project θεωρείται η πρόθυμη συμμετοχή εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών, ένα μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτικών του δείγματος δηλώνει πως δεν συμμετέχει στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση μιας ερευνητικής εργασίας με προσωπική του επιλογή, αλλά γίνεται αναγκαστική ανάθεση. Αυτό συμβαίνει, καθώς συμμετέχουν υποχρεωτικά για την συμπλήρωση ωραρίου ή επειδή δεν υπάρχει κάποιος άλλος εκπαιδευτικός πρόθυμος να αναλάβει.

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των ερευνητικών εργασιών, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, είναι πολλές. Ανάμεσά τους περιλαμβάνονται, η έλλειψη υποδομών, η απουσία παιδαγωγικών γνώσεων, η έλλειψη καθοδήγησης και επιμόρφωσης, η έλλειψη απαιτούμενου χρόνου, η δυσκολία συνεργασίας ανάμεσα σε συναδέλφους, η έλλειψη συνεργασίας με το ΥΠΕΠΘ, η έλλειψη χρημάτων, ο μεγάλος αριθμός των μαθητών/τριών και η αδιαφορία των μαθητών/τριών.

Όσον αφορά στα θέματα που εντάσσονται στον άξονα «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» είναι εμφανές ότι δεν επιλέγονται από τους περισσότερους εκπαιδευτικούς του δείγματος. Αυτό προκύπτει, κυρίως, από την έλλειψη των απαιτούμενων γνώσεων και δευτερευόντως, από την έλλειψη ενδιαφέροντος. Υπάρχει, όμως, και μια μικρότερη ομάδα εκπαιδευτικών που τα επιλέγει, καθώς οι συγκεκριμένοι εκπαιδευτικοί διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις, ώστε να μπορούν να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν μια ερευνητική εργασία με περιβαλλοντικό θέμα, είτε επειδή, γενικότερα, ενδιαφέρονται για τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Κατά συνέπεια, για την αναβάθμιση του θεσμού, κρίνεται απαραίτητο, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των ερευνητικών εργασιών, να γίνονται από εκπαιδευτικούς που το επιθυμούν, δηλαδή η συμμετοχή να συνιστά προσωπική τους επιλογή και όχι να γίνεται με αναγκαστική ανάθεση ή για τη συμπλήρωση ωραρίου. Παράλληλα, κρίνεται αναγκαία η επιμόρφωση, ώστε να καταρτιστούν όλοι οι εκπαιδευτικοί που ενδιαφέρονται και όχι μόνο ένας από κάθε σχολείο. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην επιστημονική στήριξη και την οργανωμένη κατάρτιση των εκπαιδευτικών για την προώθηση θεμάτων περιβάλλοντος και αειφορίας. Απαραίτητο είναι, για να πραγματοποιηθεί σωστά και ολοκληρωμένα μια ερευνητική εργασία, να βελτιωθούν και οι υποδομές όλων των σχολείων και να υπάρξει πρόνοια για κάποια μικρή -έστω- οικονομική στήριξη. Επιπλέον, αναγκαία κρίνεται η αύξηση των προσφερόμενων ωρών υλοποίησης μιας ερευνητικής εργασίας. Τέλος, καλό θα ήταν να διερευνηθούν και οι απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλων περιοχών της Ελλάδας, αλλά κυρίως των μαθητών/τριών για τον θεσμό των ερευνητικών εργασιών.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cohen, L., Manion, L. & Morisson, K. (2007). *Research methods in Education* (6th ed.). London: Routledge.

Huckle, J. (1999). Locating Environmental Education between modern capitalism and postmodern socialism: A perlay to Lucie Sauve. *Canadian Journal of Environmental Education*, 4, Summer 1999, 36 – 45.

Papadomarkakis, I. Xanthacou, Y. Matzanos, D., Papavasileiou, V., Simina, V. (2011). Field study of the valley of Aithona in Rhodes: postgraduate students'

knowledge and attitudes, in the *12 International Conference on Environmental Science and Technology*, (pp. 1424-1431), Rhodes, Greece, 8-10 September 2011.

Papavasileiou, V., Xanthacou, P., Hatzidiakos, D., Papadomarkakis, I., Matzanos, D., Konsolas, M. and Mironaki, A. (2009). Biodiversity – endangered species on the island of Rhodes (Greece). *5th World Environmental Education Congress*, Montreal Canada, May 10-14, 2009.

Reid, A. (2002). Discussing the Possibility of Education for Sustainable Development. *Environmental Education Research*, 6, 1, 73-80.

Αγγελίδου, Ε. & Τσιλιμένη, Τ. (2009). *Η αφήγηση ως εργαλείο μάθησης στην περιβαλλοντική εκπαίδευση*. Αθήνα: Καστανιώτη.

Ανδραδάκης, Ν., Πιταροκοίλης, Μ., Ξανθάκου, Μ. (2011). Τοπικές κοινότητες και εκπαιδευτικοί θεσμοί στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης: Αμφίδρομες σχέσεις ανάμεσα στο Δήμο Ηρακλείου Κρήτης και στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Στο: Φώκιαλη, Π., Ξανθάκου, Γ., & Ανδραδάκης, Ν. (2011) *Διεργασίες σκέψης στο σχολείο κι την κοινωνία*» Τόμος Β. Αθήνα: 2011

Δημητρίου, Α. (2009). *Περιβαλλοντική εκπαίδευση: περιβάλλον, αειφορία. Θεωρητικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Ματσαγγούρας, Η. (2011). *Η Καινοτομία των Ερευνητικών Εργασιών στο Λύκειο*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ

ΥΠΑΜΘ (Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων) (2011). *Πρόταση για το Νέο Λύκειο*. Ανακτήθηκε στις 15-10-2014 από το δικτυακό τόπο http://paspif.gr/wp-content/uploads/2011/07/neo_lykeio.pdf/

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (2013). Οδηγίες για τη διδασκαλία της Ερευνητικής Εργασίας (project) της Α΄ τάξης ημερησίου Επαγγελματικού Λυκείου για το σχ. έτος 2013-2014, www.minedu.gov.gr

Φλογαίτη, Ε. (2011). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Πεδίο.

Χρυσafiδης, Κ. (2006). *Βιοματική- Επικοινωνιακή Διδασκαλία. Η εισαγωγή της μεθόδου project στο σχολείο*. Gutenberg.